

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІСНУВАННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Митні системи держави належить ключова місце у розвитку національного ринку, сприянню інвестиційного клімату, розвитку конкурентоспроможності національного виробництва, тобто загалом має формувати економічну політику держави через регулюючу функцію. Проте це не єдина функція, якою вона наділена. Не менш важливою є фіскальна функція митної системи, сутність якої полягає в утворенні грошових фондів, які у сучасних умовах розвитку економіки України становлять значну частину доходів державного бюджету. Саме тому необхідним насамперед є виявлення способів підвищення ефективності акумулювання податкових надходжень, які забезпечують сплату митних платежів, дають змогу оптимізувати процеси контролю та їхнього примусового стягнення.

У вітчизняній науці триває накопичення теоретичних і практичних матеріалів з питань формування та підвищення ефективності системи державного контролю за зовнішньоторговельними операціями. Якщо проблемам валютного регулювання та контролю приділяється значна увага, оскільки від рівня розвитку форм і методів залежить стабільність національної валюти країни, то питанням митного контролю в економічній літературі недостатня приділяється увага. З одного боку, це можна пояснити фрагментарним розглядом у наукових джерелах проблем теорії та практики митної політики загалом, що довготривалий період сприяло недооцінці митної системи як важливого фінансового інституту.

Відповідно до положень МКУ, митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються винятково фіскальними органами для виконання мінімуму митних процедур з метою забезпечення додержання митного законодавства [1].

Метою митного контролю є сприяння розвитку зовнішньоекономічних відносин України для забезпечення національних інтересів та економічної безпеки держави. Головним завданням митного контролю є сприяння ефективній ЗЕД суб'єкта господарювання при перетинанні митного кордону України майном та/або робочою силою, забезпечення додержання норм Митного кодексу України, нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України. Враховуючи вимоги всіх законодавчих актів, можна окреслити основні чинники, які обумовлюють здійснення митного контролю у сфері ЗЕД: – здійснення господарських операції передбачає перетин майна та/або робочої сили через митний кордон України; – контрагентом українського суб'єкта господарювання є іноземний суб'єкт господарювання; – суб'єктом контролю виступає орган доходів і зборів у сфері державної митної діяльності.

Система управління митними ризиками і принцип вибіркової дають змогу виявляти та попереджувати порушення норм митного, податкового і валютного законодавства. В умовах кризових явищ у сфері державних фінансів при здійсненні митного контролю на перший план висуваються методи фінансового контролю з метою виявлення додаткових резервів мобілізації грошових ресурсів до бюджету держави. З теоретичної точки зору, митний контроль є різновидом державного фінансового контролю. Саме тому контроль як функція фінансів дає змогу розмежовувати поняття «контроль у сфері державної митної справи» і «митний контроль», оскільки перше є ширшим за обсягом і охоплює, крім другого, також внутрішній контроль. Відповідно останній залежно від суб'єкта проведення розподіляють на загальний і спеціалізований, який здійснюють фіскальні органи, основною функцією котрих є перевірка дотримання митного і податкового законодавства. Враховуючи різні точки зору окремих учених, а також законодавчу інтерпретацію терміна «митний контроль», можна стверджувати, що цій економічній категорії властивий дуалізм. З одного боку, митний контроль – це складова механізму забезпечення законного переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, а з іншого – комплексний процес, що ґрунтується на ризикоорієнтованому і вибіркового підході до реалізації заходів, спрямованих на досягнення стабільних надходжень суспільних фінансових ресурсів у вигляді митних платежів до державного бюджету. Отже, з'ясування значення і ролі митного контролю у митній системі дає можливість стверджувати, що митний контроль – це вид державного контролю та важлива функціональна складова митної системи, що реалізуються на етапі переміщення товарів через митний кордон, проведення відповідних митних формальностей щодо об'єктів контролю та їхньої реалізації на митній території держави, якому властиві функції фінансового контролю у процесі адміністрування митних платежів. Одночасно митний контроль визначає обсяг спеціальних дій фіскальних органів, спрямованих на дотримання юридичними та фізичними особами вимог податкового і митного законодавства України, міжнародних угод і правил, які регулюють порядок ввезення, вивезення чи транзиту вантажів, транспортних засобів комерційного призначення і валютних цінностей. Таке формулювання відображає багатоаспектність цього напряму контрольної діяльності органів центральної виконавчої влади у сфері ЗЕД та зумовлює необхідність дослідження ефективності застосування окремих форм митного контролю.

Література:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI // Відомості Верховної Ради [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>